

Juliusz Michał Maliszewski

"Památky a Příroda", R. 1, 1976 : [recenzja]

Ochrona Zabytków 31/2 (121), 149-151

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

J. P. B a b e l o n, *Hôtels et Villas (Pałace i wille)*, ss. 18—21, 6 il. Labrouste otrzymał w wieku 23 lat Wielką Nagrodę Rzymu. Jego „restauracje” antyczne, odkrycia w dziedzinie polichromii obiektów zabytkowych dały mu sławę na długo przed tym, nim zaczął budować. Budował mało i w późniejszym okresie swego życia. Wznosząc Bibliotekę św. Genowefy miał już ponad czterdzieści lat, po niej wybudował Bibliotekę Cesarską. Dzięki tym dwóm budynkom zyskał definitywnie miano nowatora. Był — podobnie jak Victor Baltard — wielkim inicjatorem wprowadzania konstrukcji metalowych do architektury. Mniej znany niestety budynki, które wznosił dla klienteli prywatnej w okresie Drugiego Cesarstwa. Omówienie tych dzieł na podstawie zachowanych rysunków.

C. G., *Monuments funéraires (Pomniki nagrobkowe)*, ss. 22—25, 6 il. Architektura nagrobkowa zajmowała w twórczości Labrouste miejsce specjalne. W czasie studiów w Rzymie przeznaczył dużo czasu na zwiedzanie i studiowanie wielu pomników nagrobkowych. Z tych obserwacji powstało mnóstwo projektów, z których korzystał w ciągu całego swego życia. Należy wymienić słynny cenotaf (pusty grobowiec) dla Lapérouse'a oraz grobowiec Napoleona z 1841 r. Labrouste lubował się w tym swoistym rodzaju architektury budowli pamięci, bez przyszłości, bez jutra, i zgodnie ze swym niespokojnym duchem nadawał tym budowlom dużo patosu.

R. P l o u i n, *Biographie (Biografia)*, ss. 26—27, 1 il. Życiorys i przegląd twórczości Henri Labrouste'a.

Bibliographie (Bibliografia), s. 27. Bibliografia prac poświęconych życiu i twórczości H. Labrouste'a.

Catalogue (Katalog), ss. 28—37, 8 il. Katalog wystawy zorganizowanej w Hôtel de Sully w setną rocznicę śmierci architekta.

J. M e r l e t, *La Salle de Gardes de Caen (Sala Gwardii w Ceau)*, ss. 39—41, 10 il. Budynek Gwardii w Caen składa się z sal: niskiej i wysokiej (parter i piętro), o łącznych wymiarach 36 × 11,5 m. Pochodzi z początku XIV w., w ciągu XVIII i XIX w. został bardzo zdewastowany przebudowaniami. W ostatnich latach M. Louvel, senator — mer miasta Caen, wystąpił do władz konserwatorskich o rewaloryzację tego obiektu. Opis budynku i prac konserwatorskich przeprowadzonych w 1972 r.

C. P i l e t, *La Salle des Gardes, fouilles récentes (Sala Gwardii, wykopaliska)*, ss. 42—47, 15 il. Relacja z badań archeologicznych przeprowadzonych przy okazji prac konserwatorskich, odkrycie szczątków konstrukcji gallo-romańskich i grobowca.

P. S i g u r e t, *Le Châteaux de Carrouges (Zamek w Carrouges)*, ss. 48—64, 19 il. Carrouges, pomnik historyczny należący od 1936 r. do państwa, jest administrowany przez La Caisse Nationale de Monuments Historiques departamentu Orne. Historia zamku i jego kolejnych właścicieli od XII w., ich udziału w budowie i ozdabianiu rezydencji. Szczegółowy opis zespołu zamkowego w kolejności zwiedzania.

Działalność Caisse National M. H., ss. 65—69, 7 il. Aktualności regionalne, ss. 70—73.

W roku 1975 ukazał się ponadto, niedostępny w prenumeracie, numer pozaseryjny czasopisma, poświęcony w całości problematyce zniszczeń kamienia, zatytułowany *La maladie de la pierre (Choroba kamienia)*.

Oprac. Elżbieta Massalska, Wanda Ożarowska

PAMÁTKY A PŘÍRODA. Wyd. Státní Ústav Památkové Péče a Ochrany Přírody w Pradze, w wydawnictwie „Orbis” na zlecenie Ministerstwa Kultury ČSR. Ukazuje się dziesięć razy w roku.

Czasopismo powstało w wyniku połączenia dwóch tytułów „Památková Péče” i „Ochrana Přírody”, stanowi rocznik 36 „Památková Péče” i rocznik 31 „Ochrana Přírody”. Przegląd obejmuje artykuły dotyczące ochrony i konserwacji zabytków.

Rocznik 1 (1976)

Zeszyt 1, stron 64, ilustracje

J. P r o k ů p e k, *Generální řešení Pražského hradu (Plan generalny Zamku Praskiego)*, ss. 1—4. Omówienie potrzeby wprowadzenia na terenie Zamku Praskiego licznych rozwiązań urbanistycznych (m.in. w zakresie transportu, doprowadzenia energii i obsługi ludności), wplecionych w układ zabytkowy miasta Pragi.

A. V o š a h l i k, *Památková péče a územní plánování (Ochrona zabytków a planowanie przestrzenne)*, ss. 5—7. Planowanie przestrzenne opiera się na prawach rządzących ogólnym rozwojem społecznym. Autor omawia wynikające z tego twierdzenia zadania perspektywiczne dla ochrony zabytków.

V. N o v o t n ý, *Pražská památková rezervace (Praski rezerwat zabytków)*, ss. 7—10. Praski rezerwat zabytków stał się dla autora tłem, na którym przedstawił wizerunek perspektywicznego rozwoju miast — rezerwatów zabytków.

M. N o v á k o v a, *Premístování jako jeden ze způsobů památkové péče o lidovou architekturu příspěvek k teorii skanzenů (Przeniesienie jako jeden ze sposobów ochrony architektury ludowej. Przyczynik do teorii skansenu)*, ss. 10—13. Wysokie koszty związane z przeniesieniem zabytków murowanych powstrzymują od stosowania tego zabiegu. O wiele łatwiejszy jest demontaż i transport obiektów drewnianego budownictwa ludowego. Wyłania się jednak wówczas problem odtworzenia charakterystycznego dla tego typu zabytków środowiska, czyli stworzenia pełnej iluzji naturalności ich występowania.

J. B e n e š, *Charakteristika národního kulturního dědictví v novém rumunském zákoně (Charakterystyka narodowego dziedzictwa kulturalnego w nowej ustawie rumuńskiej)*, ss. 13—14. Ustawa *Legea ocrotirii patrimoniului cultural national al R.S.R.* z 1974 r. (publikowana w: *Revista muzeelor și monumentelor*, 1975) podaje definicję narodowego dziedzictwa kulturalnego. Ponadto zawiera nakaz ewidencjonowania przedmiotów tego dziedzictwa, przechowywania o nim danych w ewidencjach okręgowych, które mają być prowadzone przez państwowe okręgowe komisje narodowego dziedzictwa kulturalnego. Komisje te mają także zarządzać pracownikami konserwatorskimi umieszczonymi przy muzeach okręgowych. Organem centralnym ma być Dyrekcja Narodowego Dziedzictwa Kulturalnego. Przedmioty objęte ustawą podlegają zakazowi wywozu.

Kronika, ss. 15—16.

Wkładka ilustracyjna z tekstami: J. Š t u l c, **Konserwacja zamku w Ołomuńcu**; E. B u r i a n o v a, **Przykład z Piastowic**. Streszczenia w jęz. rosyjskim, francuskim i niemieckim.

Zeszyt 2, stron 64, ilustracje

V. N o v o t n ý, *Základy památkové péče (Podstawy ochrony zabytków)*, ss. 65—67. Omówienie rozwoju ochrony zabytków w Czechosłowacji od momentu powstania niepodległego państwa do dnia dzisiejszego.

F. K a š i č k a, M. V i l i m k o v á, *Cisarská kuchyně Pražského hradu (Kuchnie cesarskie na Zamku Praskim)*, ss. 67—70, 1 plan. Zabudowania kuchenne Zamku Praskiego posłużyły autorom do przedstawienia roli tego typu obiektów w siedzibach feudalnych.

K. K i b i c, *Rekonstrukce staré radnice ve Zdaru na Sázavou (Konserwacja zabytkowego ratusza w miejscowości Zdar nad Sazawą)*, ss. 70—75, 2 plany. Przedstawiono historię stanu zachowania przed konserwacją i działań budowlano-konserwatorskich, które przywróciły pełną funkcjonalność zabytkowego ratusza.

J. W a g n e r, *K využití Valdštejnské lodžie v Jičíně (Wykorzystanie loggii Waldsteinów w Jičynie)*, ss. 76—77. Na północno-wschodnim krańcu aglomeracji Jičina usytuowany jest pałacyk letni Albrechta Waldsteina (1630), połączony z miastem aleją lipową. Pawilon ogrodowy tego pałacyku, zwany loggią, został zaadaptowany na hotel.

Kronika, ss. 78—80.

Wkładka ilustracyjna z tekstami: O. P e c h o v á, **Zamek w Kromieryżu** i J. W a g n e r, **Remont zamku w Dobříši**. Streszczenia w jęz. rosyjskim, francuskim, niemieckim.

Zeszyt 3, stron 64, ilustracje

V. Novotný, *Obnova stavebních památek (Renowacja zabytków architektury)*, ss. 129—131. Właściwe użytkowanie, konserwacja i restauracja — to podstawowe problemy ochrony zabytków architektury. Teoretyczne rozważania autora skupiają się głównie na potrzebie indywidualnego podejścia do każdego obiektu, starannego przygotowania podejmowanego działania oraz obowiązku stałej kontroli i remontów bieżących.

F. Kašička, M. Vilimková, *Počátky Zlaté uličky na Pražském hradě (Początki Złotej uliczki na Zamku Praskim)*, ss. 131—136, 7 il. Na podstawie przeprowadzonych ostatnio badań architektonicznych udało się sprostować kilka nieścisłości dotyczących początków tego zespołu zabudowy.

I. Muchka, *Dispozice renesančního a barokního zámku (Porównanie planów zamków renesansowych i barokowych)*, ss. 137—142, 4 il. Zagadnieniom porównania ogólnych planów zamków w epoce baroku i renesansu nie poświęcono dotychczas zbyt dużo uwagi ani w historii sztuki i architektury, ani w ochronie zabytków, tymczasem mogłyby one stać się jeszcze jednym kryterium wspomagającym opracowywanie planów konserwacji wnętrz zabytkowych.

Kronika, ss. 142—144, 4 il.

Wkładka ilustracyjna.

Streszczenia w jęz. rosyjskim, francuskim i niemieckim.

Zeszyt 4, stron 64, ilustracje

F. Kašička, B. Nechvátal, *Výzkum středověkého Vyšehradu. Kostel sv. Jana Štítí (Badania nad średniowiecznym Wyszehradem. Kościół Św. Jana Chrzyciela)*, ss. 193—198, 10 il. Wśród licznych, dziś już nie istniejących budowli Wyszehradu z okresu przedhusyckiego udało się dzięki badaniom archeologicznym zrekonstruować wygląd jeszcze jednego dzieła architektonicznego — kościoła Św. Jana Chrzyciela. Relikty kościoła kryje w sobie kurtyna barokowej cytadeli.

M. Suchomel, *Koncepce restaurátorských prací na soše Třeboňské madony (Koncepcja prac konserwatorskich przy rzeźbie madonny trzebońskiej)*, ss. 198—204, 7 il. Artykuł zawiera opis stanu zachowania rzeźby przed konserwacją oraz problem wykonania wiernej kopii obiektu, stanowiącej jeden z elementów działań konserwatorskich.

Kronika, ss. 204—208.

Wkładka ilustracyjna z tekstami: V. Novotný, *Technické památky (Zabytki techniki)*, ss. 212—224, 5 il. Teoretyczne rozważania na temat ochrony zabytków techniki, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeby odrębnego podejścia do tych zabytków.

M. Landa, *Schwarzenberské plavební kanál na Šumavě (Kanał Schwarzenberski na Szumawie)*, ss. 222—224, 5 il. Opis kanału wybudowanego w końcu XVIII w., a służącego do spławu drewna jeszcze w początkach naszego stulecia.

Streszczenia w jęz. rosyjskim, francuskim i niemieckim.

Zeszyt 5, stron 64, ilustracje

F. Kašička, B. Nechvátal, *Ke stavebnímu vývoji kostela ve Velkém Boru (Historia kościoła w Wielkim Borze)*, ss. 257—262, 12 il. Przy okazji prac budowlano-konserwatorskich w kościele Św. Jana Chrzyciela w Wielkim Borze k. Horažďovic zdjęto tynki oraz rozebrano posadzki, co pozwoli na przeprowadzenie badań architektonicznych.

J. J. Outrata, *Objev gotických článků v kostele sv. Klimenta na Novém Městě (Elementy gotyckie w kościele Św. Klimenta na Nowym Mieście w Pradze)*, ss. 262—263, 1 il. Podczas badań architektonicznych obiektu znaleziono pod przebudową dziewiętnastowieczną wiele elementów gotyckich. Bliższe dane o odkrytych elementach podał autor w obszernym artykule po zakończeniu prac.

J. Petřů, *Nejkrásnější zahrady (Najpiękniejsze ogrody)*, ss. 263—269, 8 il. Omówienie książki Julie S. Berall, *Die schönsten Gärten*, Düsseldorf-Wien 1969.

Kronika, ss. 270—272.

V. Novotný, *Městské památkové rezervace (Miejskie rezerwy zabytków)*, ss. 273—287, 21 il. Teoretyczne rozważania na temat ochrony zabytkowych zespołów śródmiejskich.

Streszczenia w jęz. rosyjskim, francuskim i niemieckim.

Zeszyt 6, stron 64, ilustracje

Część: *Památky (Zabytki)*, ss. 321—352.

A. Bartušek, *Zámecká a školní divadla (Teatry zamkowe i szkolne)*, ss. 321—334, 23 il. Rozdział z książki autora o tym samym tytule dotyczący dziejów budownictwa teatralnego w okresie feudalizmu.

A. Novák, *Gotické malby v pražském měšťanském domě (Malowidła gotyckie w praskiej kamienicy mieszczańskiej)*, ss. 335—342, 8 il. Opis odkrytych malowideł z początku XV w., m.in. widoku Pragi, tzw. miasta Hawelskiego; problemy związane z ich konserwacją.

V. Novotný, *Lidová architektura (Architektura ludowa)*, ss. 343—348, 8 il. Teoretyczne problemy związane z zachowaniem zabytkowej architektury ludowej poprzez nadawanie jej nowych funkcji i włączanie w ten sposób do nowej zabudowy.

Kronika, ss. 349—350.

Recenzje, s. 351, 1 il.

Streszczenia w jęz. rosyjskim, francuskim i niemieckim.

Zeszyt 7, stron 64, ilustracje

Część: *Památky (Zabytki)*, ss. 385—416.

M. Vilimková, F. Kašička, *Křídlo Španělského sálu ve stavebním vývoji Pražského hradu (Skrzydło z Salą Hiszpańską i jego rola w historii Zamku Praskiego)*, ss. 385—391, 7 il. Badania przeprowadzone w północnym skrzydle Zamku Praskiego służą opracowaniu koncepcji rewaloryzacji tej części budowli. Według tej koncepcji Sala Hiszpańska i tzw. Galeria Rudolfińska mają zostać włączone do zespołu wnętrz pełniących funkcje wynikające z programu siedziby głowy państwa.

M. Nováková-Skalická, *Oprava a konzervace artefaktu užitého umění z jihomoravských hradů a zámku (Konserwacja przedmiotów sztuki użytkowej pochodzących z zamków południowych Moraw)*, ss. 392—400, 21 il. Artykuł stanowi rodzaj katalogu konserwowanych w latach 1974—1976 dzieł ceramiki i szkła, pochodzących z zamków południowych Moraw.

J. Kuthan, *Městská založení Přemysla Otokara II v rakouských zemích a Stýrsku (Miasta w Austrii założone przez Przemysła Otokara II)*, ss. 401—415, 18 il. Przez okres ćwierć wieku naddunajskie kraje Austrii należały do królestwa czeskiego. Obszar ten miał bogatą tradycję w dziedzinie budowy miast, już w XII w. notuje się tu planowe założenia miejskie. Dziełem Przemysła Otokara jest nadanie im takich samych przywilejów, jakie otrzymały całkowicie przez niego założone miasta w Czechach i na Morawach. Stąd pewne podobieństwa i wpływy w architekturze tych miast.

Streszczenia w jęz. rosyjskim, francuskim i niemieckim.

Zeszyt 8, stron 64, ilustracje

Część: *Památky (Zabytki)*, ss. 449—480.

F. Kašička, L. Lancinger, *Trvz v Hradenině u Kolína a její stavební vývoj (Zamek w Hradeninie koło Kolína i jego rozwój budowlany)*, ss. 449—455, 11 il. Wśród grupy znanych grodów obronnych typu wieżowego w okręgu Kolína godnym największej uwagi jest zachowana w dobrym stanie siedziba drobnofeudalna w Hradeninie. W zamku przeprowadzono badania historyczno-

architektoniczne, przygotowano dokumentację projektową. Przewidziano, że zameczek pomieści ekspozycję obrazującą życie drobno-feudała oraz wsi feudalnej.

J. V i t o v s k ý, *Gotické nástěnné malby v Kozohledach (Gotyckie malowidła ściennie w Kozohledach)*, ss. 456—460, 3 il. Omówienie malowideł ściennych odkrytych w 1970 r. oraz sformułowanie wskazań konserwatorskich.

J. A l t, *Stručna restaurátorská zpráva o odkrytí a restaurování středověkých nástěnných maleb v interieru kostela v Kozohledach (Zwięzła notatka konserwatorska o odkryciu i konserwacji średnio-wiecznych malowideł ściennych w kościele w Kozohledach)*, s. 460.

J. W a g n e r, *Z městské památkové rezervace v Jičíně (Miejski rezerwat zabytków w Jičynie)*, ss. 461—465, 7 il. W Jičynie przebiega planowa akcja konserwacji całego układu przestrzennego i poszczególnych domów, mająca na celu skupienie życia społecznego i kulturalnego w zabytkowym centrum miasta. Ukończono już rekonstrukcję dawnych stajen zamkowych (obecnie galeria) i domów przeznaczonych na sklepy i mieszkania. Rozpoczęto prace budowlano-konserwatorskie w obiektach mających stanowić pomieszczenia szkoły artystycznej oraz w byłej synagodze. Odkryto pozostałości murów miejskich.

M. D e b r e v, *Kostel v Sezemicích (Kościół w Sezemicach)*, ss. 466—473, 2 il. Opis prac konserwatorskich w kościele, którego statyka została zachwiana przez spadek poziomu wód gruntowych.

Kronika, ss. 474—476, 1 il.

Recenzje, ss. 476—479, 4 il.

Streszczenia w jęz. rosyjskim, francuskim i niemieckim.

Zeszyt 9, stron 64, ilustracje

Część: *Památky (Zabytki)*, ss. 513—544.

J. V i t o v s k ý, *Nástěnné malby v bývalém klášterním kostele sv. Anny na Starém Městě v Praze (Malowidła ściennie w kościele klasztornym Św. Anny na Starym Mieście w Pradze)*, ss. 513—525, 16 il. Omówienie pozostałości fresków, ze szczególnym uwzględnieniem najstarszej ich warstwy — gotyckiej, pochodzącej z ok. 1380 r., dotychczas jeszcze w całości nie odsłoniętej. Odkrycie to wzbogaca łańcuch interpretacyjny pewnych zjawisk w sztuce gotyckiej Czech.

V. N o v o t n ý, *Ještě o evidenci kulturních památek (Jeszcze o ewidencji dóbr kultury)*, ss. 526—529. Uwagi dotyczą uchwycenia zakresów znaczeniowych pojęć zabytków (dóbr kultury) objętych ewidencją w następujących kategoriach: zabytek kultury, zabytek techniki, pomnik historii, pomnik rewolucji, pomnik walki i męczeństwa. W drugiej części autor zastanawia się nad efektami realizacji rejestru zabytków i ich ewidencji, szczególnie nad nierównomiernością napływania danych.

B. N o v á k, *K problematice barvených nátěru fasád (Z problematyki barwnych tynków na fasadach)*, ss. 530—532, 1 il. Omówienie

szybkiego zużywania się tynków z powodu nieprawidłowego ich nakładania.

M. V i l i m k o v á, F. K a š i č k a, *Tisíciletí Jiřského kláštera na Pražském hradě (Tysiąc lat klasztoru Św. Jerzego na Zamku Praskim)*, ss. 533—541, 10 il. Przyczynek do dziejów najstarszego wiekiem zabytku czeskiego, sięgającego swymi początkami do zarania państwowości czeskiej. Podkreśleniem znaczenia klasztoru dla kultury narodowej jest przeznaczenie go na Galerię Narodową.

Kronika, ss. 542—543, 4 il.

Streszczenia w jęz. rosyjskim, francuskim i niemieckim.

Zeszyt 10, stron 64, ilustracje

Część: *Památky (Zabytki)*, ss. 557—608.

V. N o v o t n ý, *Hrady a zámky (Grody i zamki)*, ss. 557—582, 9 il. Problem wykorzystania architektury zabytkowej jako oprawy dla nowych ośrodków (domów) kultury.

F. K a š i č k a, B. N e c h v á t a l, *Příspěvek archeologie k poznání zaniklého Vyšehradu. Bazilika sv. Petra a Pavla (Archeologiczny przyczynek do poznania dawnego Wyszehradu. Bazylika ŚŚ. Piotra i Pawła)*, ss. 589—592, 16 il. Omówienie systematycznie prowadzonych przez Instytut Archeologii Czechosłowackiej Akademii Nauk wykopalisk, które przyniosły wiele nowych danych o rozwoju Wyszehradu — drugiego centrum życia państwowego za panowania Przemysła Otokara II. M.in. odtworzono architektoniczne dzieje głównej świątyni Wyszehradu — bazyliki Piotra i Pawła, która stanowiła dominujący element zamku królewskiego. Prace wykopaliskowe nie zostały jeszcze zakończone, należy więc oczekiwać nowych znalezisk.

M. S u c h o m e l, *Rozpoznávání původních sochařských polychromií (Rozpoznanie pierwotnej polichromii w rzeźbie)*, ss. 593—602, 14 il. Znaczenie analizy historyczno-artystycznej, w szczególności analizy indywidualnego stylu autora rzeźby, jego sposobu opracowywania powierzchni drewna czy też sposobu kucia w kamieniu. Obecnie, kiedy istnieje wiele metod analizy fizycznej, technologicznej etc., zapomina się często o aspektach artystycznych danego dzieła. Autor przytacza przykłady ukazujące wielką rolę aspektu estetycznego i historyczno-artystycznego w tworzeniu koncepcji prac konserwatorskich.

Kronika, ss. 603—607, m.in. *Vystava restaurátorského umění v Bruntálu*, oprac. M. Z d á r s k ý (*Wystawa „Sztuka konserwacji” w Bruntalu, okręg Ostrawa*). Zwięzłe omówienie wystawy obiektów konserwowanych w okręgu ostrawskim, pochodzących głównie ze znakomitej dziesiętnastowiecznej kolekcji Eugeniusza von Habsburga (m.in. obrazy F. Bassano, G. Bazani, A. Hondiusa, Ch. Lebruna i in.).

Streszczenia w jęz. rosyjskim, francuskim i niemieckim.

Oprac. Juliusz Michał Maliszewski